

Vol zelfvertrouwen door Bavinck

... De Schotse theoloog James Eglinton onderzoekt in Kampen overeenkomst en verschil tussen het calvinisme in Nederland en Schotland.

... Eglinton is enthousiast over de Nederlandse theoloog Herman Bavinck, die hem inspireert om met meer zelfvertrouwen het gesprek met moderne theologen aan te gaan.

► KAMPEN

Als je de hedendaagse gereformeerde theologie wilt begrijpen, kun je niet om de Zwitser Karl Barth (1886-1968) heen, luidt de gangbare opvatting die dr. James Eglinton aantrof in de theologie. Maar een vroegere leermeester van hem aan de Schotse predikantenopleiding van de Free Church wees juist op iemand anders: Herman Bavinck (1854-1921), de Nederlandse dogmaticus die de gereformeerde theologie wereldwijd mee gestalte gaf. 'Bavinck is echt een alternatief: hij neemt een andere richting dan Barth. Hij koos ervoor als orthodox-gereformeerde theoloog in gesprek te gaan met de moderne wereld, inclusief de theologie. Terwijl veel gereformeerden die moderne wereld juist wilden mijden. Anders ook dan zijn tijdgenoot Abraham Kuyper die vanuit het denken in de antithese een voortdurende confrontatie zocht. Bavinck ging juist respectvol in gesprek zonder dat hij zijn orthodoxe standpunten verliet. Integendeel, hij bracht daar juist meer diepgang in aan.'

De Schot Eglinton woont met zijn gezin voor een jaar in Kampen om aan de vrijgemaakt-gereformeerde Theologische Universiteit onderzoek te doen naar overeenkomst en verschil tussen het calvinisme in Nederland en Schotland. Afgelopen jaar promoveerde hij aan de Universiteit van Edinburgh op Bavinck. Hij vatte zoveel belangstelling voor deze dogmaticus op, dat hij er Nederlands voor leerde, vertelt hij op een zolderkamer van de universiteit, waar hij zijn studie verricht. Overigens beïnvloedde Bavinck zijn Nederlands ook, zegt hij lachend. 'Zo heb ik de neiging om 'mensen' te schrijven, zoals Bavinck doet. Gelukkig waarschuwt mijn vrouw dan.'

Eglinton werd in 1982 geboren in het Noord-Schotse Inverness. Toen hij zeventien was, werd hij lid van de Free Church. Hij studeerde rechten aan de universiteit van Aberdeen en daarna theologie aan de predikantenopleiding van zijn kerken in Edinburgh. Tijdens

zijn promotiestudie was hij assistent-voorganger in een Free Church in de stad.

Voor hem is het lezen van Bavinck een openbaring geweest, bekent hij. 'Voor veel mensen in Schotland staat de gereformeerde theologie voor wereldmijdend. Vroeger betekende dat geen muziekinstrumenten, geen sport, geen politieke ambities, geen niet-christelijke boeken. Bavincks opvattingen vormen voor mij een nieuwe wereld in de gereformeerde theologie.' Bovendien, zijn denken is actueel, vindt Eglinton. 'Bavincks wereld is niet zó verschillend met die van ons. Hij ging in gesprek met een jongere versie van de samenleving zoals wij die nu kennen, maar waarin al veel herkenbare elementen zaten.' Ook in Bavincks tijd was er een liberale, vrijzinnige theologie. De theoloog zocht die wereld zelfs op, door in Leiden te gaan studeren.

Het is niet zo eenvoudig te duiden waarin de betekenis van de Nederlandse theoloog ligt, zegt Eglinton. Als voorbeeld noemt hij diens 'theologie van de Bijbel, de inspiratieleer', waarvoor Bavinck de term 'organisch' gebruikt. 'Het is een honderd procent menselijke tekst en een honderd procent goddelijke tekst. Dat is dan zijn reactie op de moderne theologie.' Die moderniteit besloeg in Nederland twee richtingen waarop Bavinck reageerde, legt de Schot uit, verwijzend naar de Leidse school en de Groningse. In Groningen werd het menselijk auteurschap van de Bijbel niet belangrijk geacht – niet de leer maar de Heer, en niet de leer maar het leven. In Leiden werd juist de bovennatuurlijke openbaring en dus het goddelijk auteurschap van de Bijbel afgewezen – de Bijbel gold alleen als menselijk boek. Bavinck koos een alternatief standpunt. 'Bavincks idee van de organische inspiratie leert dat de Bijbel twee auteurs heeft, de goddelijke en de menselijke. Richting Leiden gaf hij aan dat de Bijbel volgens hem wél een goddelijke auteur heeft; en tegen Groningen dat ook de menselijke tekst belangrijk is, want zonder dat weten we niets van Jezus.'

Bavincks houding en diepzinnige antwoorden in reactie op de moderne theologie geven een nieuwe generatie theologen meer zelfvertrouwen om met andersdenkenden in gesprek te gaan, denkt Eglinton. 'Jonge mensen van mijn generatie zijn bang voor de confrontatie. Ik geloof met Abraham



James Eglinton is geïnspireerd door de Nederlandse dogmaticus Herman Bavinck. 'Hij mijdde de wereld niet, maar ging het gesprek aan met andersdenkenden.'

Kuyper in de antithese, maar ik vraag me af of dat de juiste strategie voor deze tijd is. Bavincks route is handig om met andersdenkenden in gesprek te gaan: respectvol, luisterend en erop reagerend met diepzinnige antwoorden. Zo heeft juist zijn gang naar het 'moderne' Leiden de gereformeerde theologie verrijkt.'

Eglintons nieuwe studie naar de overeenkomsten en verschillen tussen het calvinisme in Nederland en Schotland gaat een boek opleveren,

zegt hij. De Schotse gereformeerden zijn volgens hem sterk beïnvloed vanuit Nederland: veel voorgangers studeerden of woonden tijdelijk in Nederland. Later trokken vanuit beide landen gereformeerden naar Amerika, 'en het verbaast me niet dat ze daar tot de ontdekking kwamen dat hun geloof erg op elkaar leek'. Ook de huidige sterke calvinistische stroming in de Verenigde Staten gaat voor een belangrijk deel terug op die in Schotland en Nederland, vermoedt Eglinton. <